

ЛЕКЦІЯ №2

Тема заняття: Монотонність, парність і непарність функцій. Неперервність функції.

I. Систематизація і узагальнення знань студентів про спадні, зростаючі функції.

! Функція $y = f(x)$ називається зростаючою (рис. 4), якщо більшому значенню аргументу відповідає більше значення функції, тобто для будь-яких значень x_1 і x_2 з області визначення функції таких, що $x_1 < x_2$, виконується нерівність $f(x_1) < f(x_2)$ і навпаки: із того, що $f(x_1) < f(x_2)$ виконується нерівність $x_1 < x_2$.

! Функція $y = f(x)$ називається спадною (рис. 5), якщо більшому значенню аргументу відповідає менше значення функції, тобто для будь-яких значень x_1 і x_2 з області визначення функції таких, що $x_1 < x_2$, виконується нерівність $f(x_1) > f(x_2)$ і навпаки: якщо $y = f(x)$ — спадна, то із того, що $f(x_1) > f(x_2)$, виконується нерівність $x_1 < x_2$.

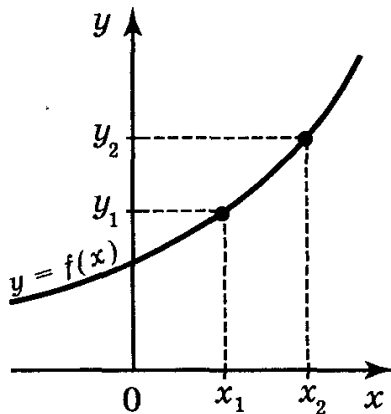

Рис. 4

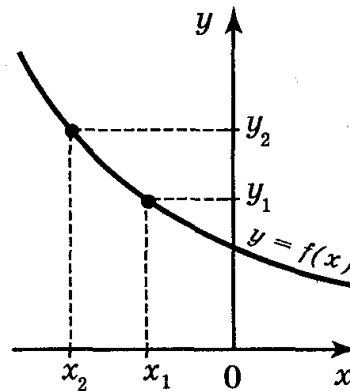

Рис. 5

Виконання вправ.

1. Користуючись графіками функцій, зображених на рисунку 6, укажіть проміжки зростання і спадання функцій.

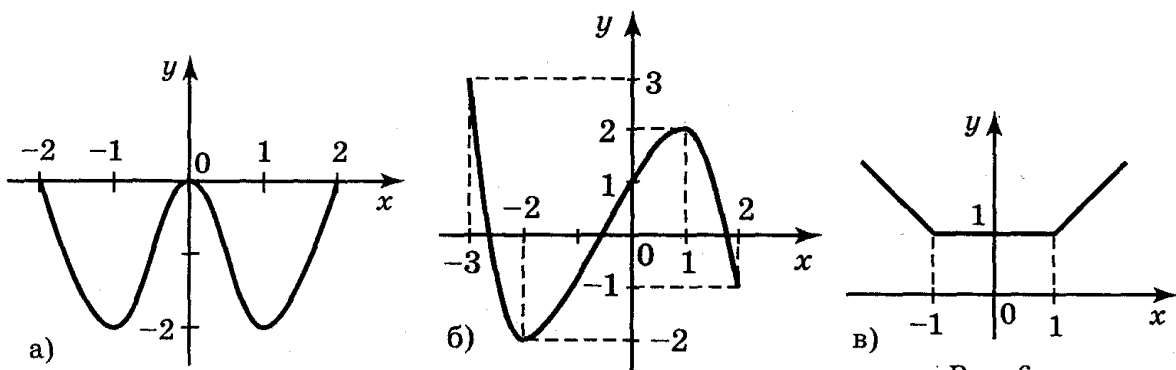

Рис. 6

Відповідь:

- а) на кожному з проміжків $[-1;0]$, $[1;2]$ функція зростає, на кожному з проміжків $[-2;-1]$, $[0;1]$ функція спадає;
- б) на кожному з проміжків $[-3;-2]$, $[1;2]$ функція спадає; на проміжку $[-2;1]$ функція зростає;

в) на проміжку $(-\infty; -1]$ функція спадає, на проміжку $[-1; 1]$ функція постійна, на проміжку $[1; +\infty)$ функція зростає.

2. Функція $y = f(x)$ зростаюча. Порівняйте:

а) $f(10)$ і $f(-10)$; б) $f\left(\frac{1}{3}\right)$ і $f\left(\frac{1}{2}\right)$.

Відповідь: а) $f(10) > f(-10)$; б) $f\left(\frac{1}{3}\right) < f\left(\frac{1}{2}\right)$.

3. Функція $y = f(x)$ — спадна на R . Порівняйте:

а) $f(10)$ і $f(-10)$; б) $f\left(\frac{1}{3}\right)$ і $f\left(\frac{1}{2}\right)$.

Відповідь: а) $f(10) < f(-10)$; б) $f\left(\frac{1}{3}\right) > f\left(\frac{1}{2}\right)$.

4. Знайдіть проміжки зростання і спадання функції:

а) $y = x - 3$; б) $y = -x + 3$; в) $y = x^2 + 1$; г) $y = -x^2 + 1$.

Відповідь:

а) зростає на R ; б) спадає на R ;

в) зростає на проміжку $[0; +\infty)$ і спадає на проміжку $(-\infty; 0]$;

г) зростає на проміжку $(-\infty; 0]$ і спадає на проміжку $[0; +\infty)$.

II. Систематизація і узагальнення знань студентів про парні та непарні функції.

! Функція $y = f(x)$ називається парною, якщо для будь-якого значення x із $D(y)$ значення $-x$ також належить $D(y)$ і виконується рівність $f(-x) = f(x)$.

Графік парної функції симетричний відносно осі ОУ (рис. 7).

Приклад 1. Чи парна функція $f(x) = x^4 + x^2$?

Оскільки $D(f) = R$ і $f(-x) = (-x)^4 + (-x)^2 = x^4 + x^2 = f(x)$, функція парна.

Приклад 2. Чи парна функція $f(x) = x^2 + x$?

Оскільки $D(f) = R$, але $f(-x) = (-x)^2 + (-x) = x^2 - x \neq f(x)$, то функція не є парною.

! Функція $y = f(x)$ називається непарною, якщо для будь-якого значення x із $D(y)$ значення $-x \in D(y)$ і виконується рівність $f(-x) = -f(x)$.

Графік непарної функції симетричний відносно початку координат (рис. 8).

Приклад 3. Чи непарна функція $f(x) = x^3 - x^5$?

Оскільки $D(f) = R$ і $f(-x) = (-x)^3 - (-x)^5 = -x^3 + x^5 = -(x^3 - x^5) = -f(x)$, функція непарна.

Приклад 4. Чи непарна функція $f(x) = x^3 - x^2$?

Оскільки $D(f) = R$ і $f(-x) = (-x)^3 - (-x)^2 = -x^3 - x^2 = -(x^3 + x^2) \neq f(x) = -x^3 + x^2$, функція не є непарною.

Виконання вправ

1. Які із функцій, графіки яких показано на рисунку 9, є парними, а які

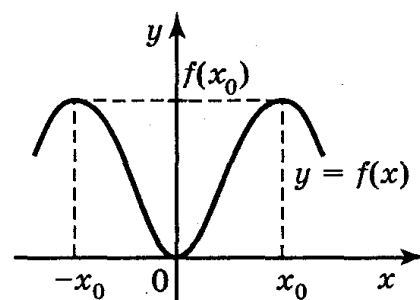

Рис. 7

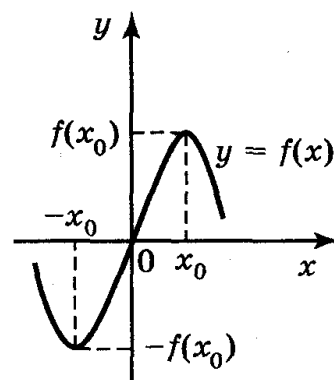

Рис. 8

непарними?

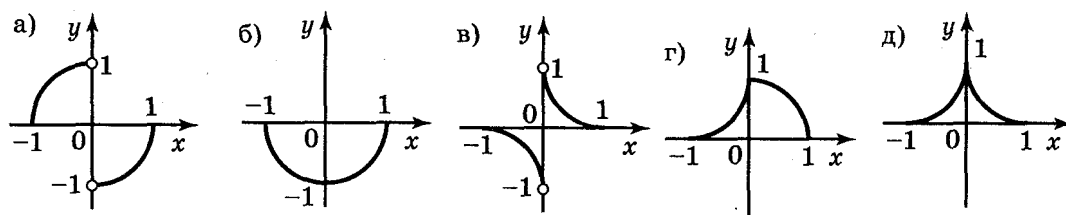

Рис. 9

Відповідь: непарні — а), в); парні — б) д).

2. Які із поданих функцій а) $y = x^3 + 2x^7$; б) $y = \sqrt{x+1}$; в) $y = |x|$;

г) $y = 3x^2 + x^6$; д) $y = x + 1$; е) $y = |x| + 1$ є парними, а які — непарними?

Відповідь: парні — в), г); е); непарні — а).

III. Сприймання поняття неперервності функції в точці та на проміжку.

Розгляньте графіки функцій, зображених на рис. 15.

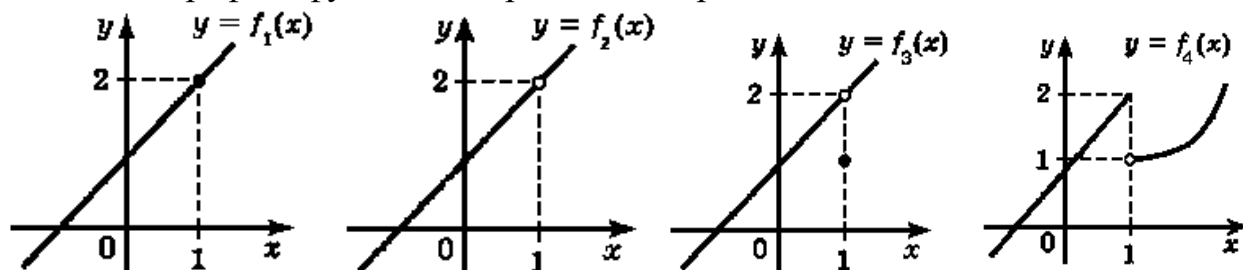
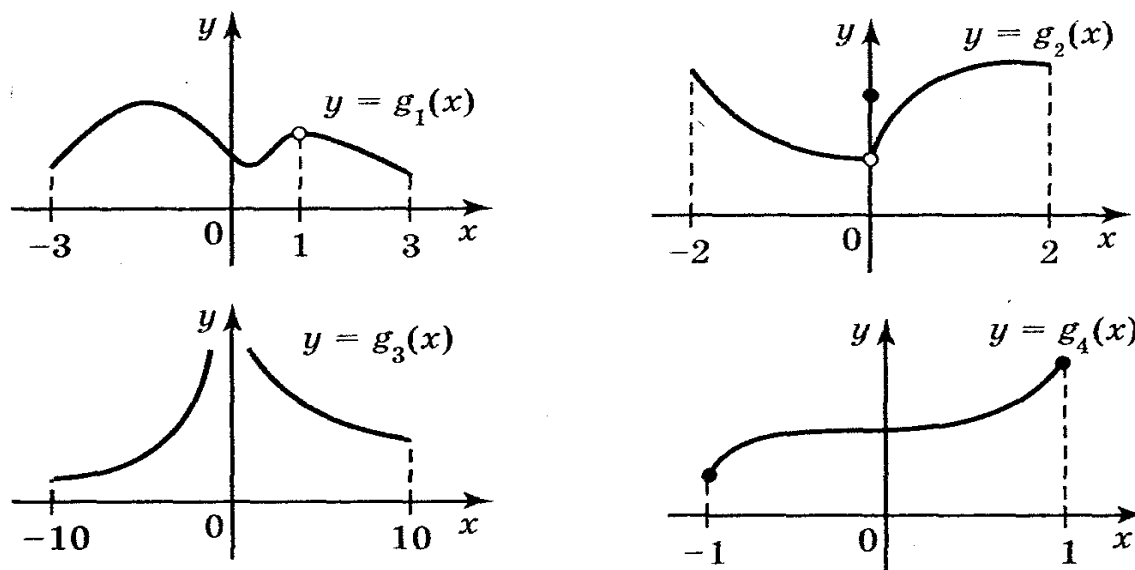

Рис. 15

Які із цих графіків можна накреслити, не відриваючи олівця від аркуша паперу?

Точки, у яких при побудові графіка відриваємо олівець від паперу, називають точками розриву, а функцію – розривною в цій точці.

На рис. 15 розривними функціями є функції f_2, f_3, f_4 , які мають розрив в точці $x = 1$.

В усіх останніх точках області визначення функцій f_2, f_3, f_4 ці функції не

мають розриву. Отже, в інших точках функції f_2, f_3, f_4 неперервні, функція f_1 неперервна в кожній точці. Якщо функція неперервна в кожній точці деякого проміжку, то говорять, що функція неперервна на цьому проміжку.

Використовуючи графіки функцій (рис. 16) укажіть точки розриву функцій і назвіть проміжки неперервності.

Виконання вправ

1. Які із функцій, графіки яких зображено на рисунку 17, неперервні, а які розривні в точці O ?

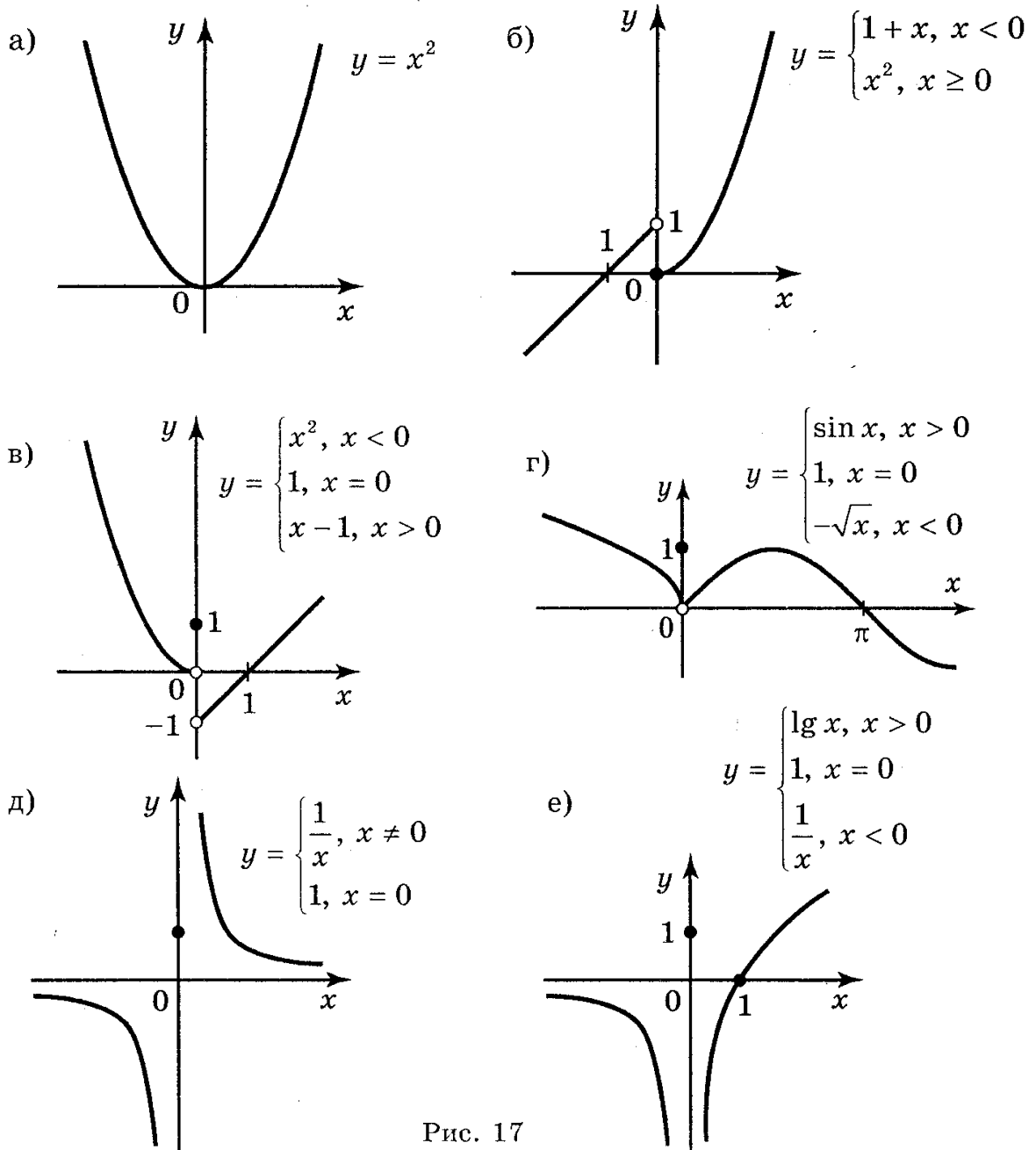

Рис. 17

Відповідь: неперервна функція зображена на рис. а; останні функції розривні в точці O .

2. Укажіть проміжки неперервності функцій f і g , зображених на рис. 18.

Відповіді: функція $y = f(x)$ неперервна на проміжках $(-\infty; 0)$, $(0; 1)$, $(1; +\infty)$, функція $y = g(x)$ неперервна на проміжках $(-\infty; 1)$, $(1; +\infty)$.

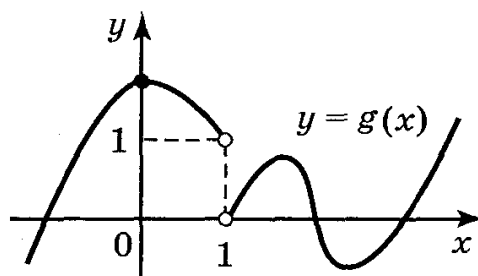
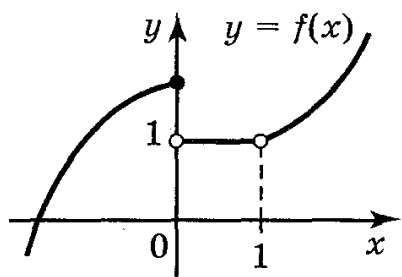

Рис18

3. Побудуйте графік функції $y = f(x)$. Чи міститься в області визначення функції точка, в якій функція не є неперервною?

а) $f(x) = \begin{cases} x - 1, & x \leq -1, \\ 1 - x^2, & x > -1; \end{cases}$

б) $f(x) = \begin{cases} 4, & x < 0, \\ 4 - x^2, & x \leq 0; \end{cases}$

в) $f(x) = \begin{cases} 2 - x, & x < 1, \\ \lg x, & x \geq 1; \end{cases}$

г) $f(x) = \begin{cases} \left(\frac{1}{2}\right)^x, & x \leq -1, \\ 2, & x > -1. \end{cases}$

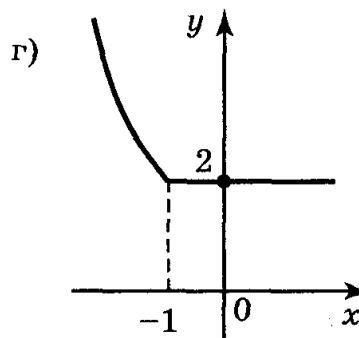
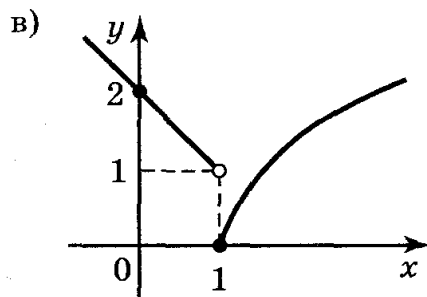
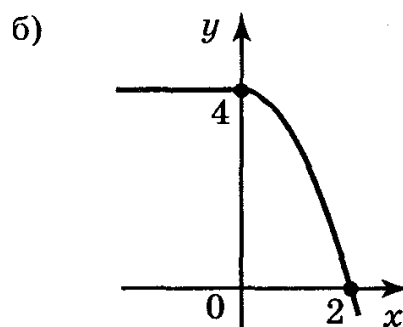
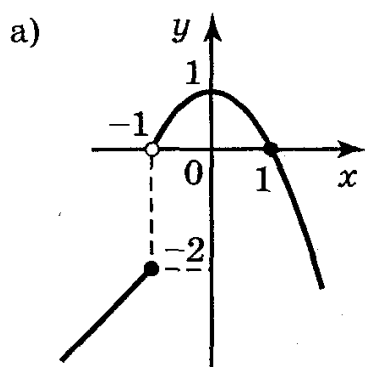

Рис. 19

Відповідь: а) Рис. 19, а, функція розривна в точці $x = -1$;

б) Рис. 19, б, функція неперервна для $x \in \mathbb{R}$;

в) Рис. 19, в, функція розривна в точці $x = 1$;

г) Рис. 19, г, функція неперервна для $x \in \mathbb{R}$.

Домашнє завдання.
[Істер, О. С.]
Розділ 1, §2. ст.16-26.